

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Białystok, dnia 1 sierpnia 2024 r.

Poz. 3676

ROZSTRZYGNIĘCIE NADZORCZE NR NK-II.4131.143.2024.AJ WOJEWODY PODLASKIEGO

z dnia 31 lipca 2024 r.

Na podstawie art. 91 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.),

stwierdzam nieważność

uchwały nr II/13/24 Rady Miejskiej w Czyżewie z dnia 17 maja 2024 r. w sprawie nadania nazwy ulicy.

UZASADNIENIE

W dniu 17 maja 2024 r. Rada Miejska w Czyżewie podjęła uchwałę nr II/13/24 w sprawie nadania nazwy ulicy, która wpłynęła do organu nadzoru w dniu 24 maja 2024 i z urzędu poddana została kontroli legalności.

Przeprowadzona analiza wykazała, iż podjęta została z istotnym naruszeniem prawa, w związku z czym w dniu 31 lipca 2024 r. wszczęte zostało postępowanie nadzorcze. Zgodnie bowiem z art. 91 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 721 z późn. zm.) uchwała organu gminy sprzeczna z prawem jest nieważna. O nieważności uchwały w całości lub w części orzeka organ nadzoru w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia jej doręczenia organowi nadzoru.

Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1-2 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1103), dalej jako „ustawa”, nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować. Za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Ponadto, jak wynika z treści art. 2 ust. 1 i 3 ustawy, stwierdzenie przez wojewodę nieważności uchwały nadającej nazwę jednostce organizacyjnej, jednostce pomocniczej gminy, budowli, obiektowi lub urządzeniu użyteczności publicznej, w zakresie w jakim nadaje nazwę niezgodną z art. 1, wymaga opinii Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej tę niezgodność. Opinia powyższa jest przedstawiana w terminie miesiąca, a w sprawie szczególnie skomplikowanej - nie później niż w terminie 2 miesięcy, od dnia doręczenia żądania wojewody. Oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na stwierdzenie nieważności aktu.

Organ nadzoru, realizując wymóg wynikający z cyt. wyżej art. 2 ust. 1 ustawy, wystąpił pismem z dnia 3 czerwca 2024 r. znak: NK-II.4130.34.23.2024.AJ do Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Białymstoku o wydanie opinii dotyczącej zgodności nazwy nadanej uchwałą Rady Miejskiej w Czyżewie nr II/13/24 z dnia 17 maja 2024 r. w sprawie nadania nazwy ulicy z art. 1 ustawy.

W dniu 11 lipca 2024 r. wojewodzie została doręczona opinia IPN znak: BUWIII-940-39 (2)/24, w której wyrażono stanowisko, że nazwa: „ulica Dominika Jastrzębskiego” w Czyżewie jest niezgodna z art. 1 ustawy. W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu przedstawionej w uzasadnieniu do ww. opinii, upamiętniona we wskazanej nazwie osoba symbolizuje komunizm w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy o zakazanie propagowania komunizmu. Na poparcie powyższego wskazano, że Dominik Jastrzębski (ur. 1942 r.) pracę zawodową rozpoczął w 1967 r. w Nadleśnictwie Spała (woj. piotrkowskie). W latach 1968-1976 zatrudniony był w byłym Ministerstwie Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, kolejno na stanowiskach radcy, st. inspektora i wicedyrektora departamentu. W 1976 r. przeszedł do pracy w CHZ „PAGED” na stanowisko zastępcy dyrektora biura. W latach 1977-1983 pełnił funkcję dyrektora spółki „POLISH TIMBER PRODUCTS” Ltd. z siedzibą w Londynie. Podczas pracy w Wielkiej Brytanii był jednocześnie w latach 1978-1981 członkiem egzekutywy Podstawowej Organizacji Partyjnej (POP) PZPR istniejącej przy spółce „POLISH TIMBER PRODUCTS”. W latach 1980-1981 pełnił tam również funkcję sekretarza POP. W 1983 r. powrócił do pracy w CHZ „PAGED” na stanowisko dyrektora biura, a następnie – od czerwca 1986 r. – dyrektora generalnego. 14 października 1988 r. został powołany na stanowisko Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą w rządzie premiera Mieczysława Rakowskiego – ostatniego I Sekretarza Komitetu Centralnego Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR). Funkcję ministra pełnił do sierpnia 1989 r.

Z opinii IPN wynika również, że w 1997 r. Trybunał Stanu skazał Dominika Jastrzębskiego w tzw. aferze alkoholowej. Trybunał uznał go za winnego zaniedbań i nieprawidłowości w kontekście niekontrolowanego importu alkoholu do Polski jaki miał miejsce na przełomie lat 80-tych i 90-tych, co skutkowało dużymi stratami dla budżetu państwa. Rozpoznając apelację, Trybunał Stanu II instancji w dniu 21 października 1998 r. utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Z przedstawionej opinii IPN jednoznacznie wynika, że Dominik Jastrzębski, poprzez przynależność do PZPR oraz działalność w strukturach lokalnych tej partii na szczeblu zakładowym, w tym w egzekutywie POP PZPR, a także poprzez pełnienie funkcji ministra w rządzie Mieczysława Rakowskiego, afirmował panujący w PRL komunistyczny ustrój. Organ nadzoru przyjmuje i podziela wnioski płynące z ww. opinii IPN.

Symbol to, zgodnie z definicją zawartą w *Słowniku wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, przedmiot albo znak zastępujący, reprezentujący, oznaczający, przywołujący na myśl, jakieś pojęcie, czynność, przedmiot, widomy znak czegoś niewidzialnego (W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Warszawa 1978). Wskazując, że określona osoba jest symbolem jakiejś idei uznaje się, że jest jej uosobieniem, sama wyznaje tę ideę, utożsamia się z nią i tak też postrzegają ją inne osoby. Organ nadzoru, dokonując analizy w przedmiotowej sprawie, skupia się na aktywności politycznej Dominika Jastrzębskiego jako członka PZPR, działacza struktur lokalnych tej partii na szczeblu zakładowym oraz ministra w rządzie Mieczysława Rakowskiego. Ocenie, wynikającej z przepisów ustawy, nie podlega jego działalność jako „twórcy i budowniczego” lokalnych zakładów mięsnych.

Organ nadzoru stoi na stanowisku, że nadana uchwałą nr II/13/24 Rady Miejskiej w Czyżewie z dnia 17 maja 2024 r. w sprawie nadania nazwy ulicy – nazwa: ulica Dominika Jastrzębskiego stanowi naruszenie art. 1 ustawy, gdyż upamiętnia osobę, której życiorys wyraźnie wskazuje, że należy ją uznać za osobę propagującą komunizm w rozumieniu przepisów tej ustawy. Powyższy wniosek wysnuć należy szczególnie po zapoznaniu się z treścią wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 września 2021 r., sygn. akt III OSK 2260/21: „Propagowanie komunizmu nie wymaga zaś symbolicznego związku nazwy z komunizmem. Ustawa kategoryzuje i stopniuje tym samym osoby, organizacje, wydarzenia lub daty ze względu na ich związek z represyjnym, autorytarnym i niesuwerennym systemem władzy w Polsce w latach 1944-1989. Prowadzi to do wniosku, że osoba, która propaguje komunizm nie musi być powszechnie znanym znakiem i uosobieniem idei i praktyki komunizmu. Osoba taka musiała jednak w aspekcie publicznym swojego życia zajmować się rozpowszechnianiem, czy szerzeniem komunizmu lub innego ustroju totalitarnego. Kierując się ratio legis ustawy należy przyjąć, że symbolizowanie i propagowanie w odniesieniu do osób wiążąc należy z osobami publicznymi, odgrywającymi naczelną rolę w państwie komunistycznym w przypadku przesłanki symbolizowania lub istotną rolę w tworzeniu, trwaniu, upowszechnianiu i funkcjonowaniu idei tego państwa, czy ustroju totalitarnego w przypadku przesłanki propagowania.”

Na marginesie wspomnieć należy, że wskazana ulica, na mocy uchwały nr XII/91/11 Rady Miejskiej w Czyżewie z dnia 4 listopada 2011 r. w sprawie nadania nazwy ulicy, nosiła nazwę Dominika Jastrzębskiego. Jednakże w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki Rada Miejska w Czyżewie na mocy uchwały nr XXVI/194/17 z dnia 17 października 2017 r. w sprawie nazwy ulicy, uchyliła uchwałę nr XII/91/11.

W dniu 19 grudnia 2017 r. w sprawie działalności Dominika Jastrzębskiego swoją opinię wydał również IPN. Z opinii tej jednoznacznie wynikało, że Dominik Jastrzębski wstąpił do komunistycznej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR) w 1967 r. W latach 1968-1976 pracował w Ministerstwie Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Pełnił wysokie funkcje m.in. dyrektora w stworzonej przez władze komunistyczne Centrali Handlu Zagranicznego „Paged”. W latach 1988-1989 był ministrem współpracy gospodarczej z zagranicą w komunistycznym rządzie PRL Mieczysława Rakowskiego. Został skazany w tzw. aferze alkoholowej przez Trybunał Stanu. Analiza przytoczonych faktów historycznych jednoznacznie wskazywała wówczas i wskazuje obecnie, że Dominik Jastrzębski stanowi symbol komunizmu, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy. Interpretacja powyższych zdarzeń w kontekście obowiązujących przepisów ustawy nie zmieniła się na przestrzeni ostatnich 8 lat.

Na niniejsze rozstrzygnięcie nadzorcze służy skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku, za pośrednictwem Wojewody Podlaskiego w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia.

z up. Wojewody Podlaskiego
Dyrektor Wydziału Nadzoru i Kontroli
Agnieszka Krystoń